

هنر نزد معلمان

گپ وگفتی صمیمی با برگزیدگان سیزدهمین جشنواره‌ی عکس و تصویرگری رشد

اعظم لاریجانی

و کیفی بیشتری به جشنواره داد. «سیزدهمین دوره‌ی جشنواره‌ی عکس و تصویرگری رشد» در مهرماه ۱۴۰۳ فراخوان خود را منتشر کرد. در این دوره، ۶۵۸۰ اثر به دبیرخانه‌ی جشنواره ارسال شد که ۱۴۲۵ اثر متعلق به هنرمندان فرهنگی بود. از این تعداد، ۱۷۸ عکس و ۱۳۱ تصویرگری به نمایشگاه راه پیدا کردند. در اردیبهشت ماه ۱۴۰۴، آثار منتخب هنرمندان، چه حرفه‌ای و چه فرهنگی، در نمایشگاهی در حیاط زیبای مدرسه‌ی تاریخی «دارالفنون» به نمایش درآمدند. آثار هنرمندان فرهنگی همان قدر می‌درخشید که آثار هنرمندان حرفه‌ای. بیشتر فرهنگیان هنرآموزان هنرستان‌ها بودند؛ هم رشته‌ی آن‌ها و هم پیشه‌شان، ارتباط مستقیم به آثارشان داشت؛ اما در این بین تعداد معدودی از معلمان هم بودند که رشته‌ی تحصیلی‌شان ارتباطی به بخش‌های هنری نداشت و البته هنرآموز هم نبودند. هنر لیکن در ذات آن‌ها بود و آثارشان تأییدکننده‌ی این مسئله.

سه معلم، سه هنرمند

از بین این معدود معلمان، آثار سه معلم ابتدایی

کاربلد. حضور و توجه هنرمندان حرفه‌ای در این جشنواره عامل تفاوت ذکرشده است. در این جشنواره معلمان و دانش‌آموزان در کنار عکاسان و تصویرگران حرفه‌ای اثر و هنر خویش را به نمایش می‌گذارند. دفتر انتشارات و فناوری آموزشی از سال ۱۳۸۱ که تصمیم گرفت از قابلیت‌های عکاسان سراسر کشور برای غنی‌سازی منابع تصویری بهره بگیرد، تا امروز، سیزده دوره جشنواره برگزار کرده است. در دوره‌ی یازدهم این جشنواره، دفتر تصمیم گرفت تا آثار فرهنگیان هنرمند را در گروه‌ی جداگانه بررسی و داوری کند. از آن به بعد حضور بیشتر معلمان و دانش‌آموزان رونق کمی

در آموزش و پرورش جشنواره‌های بسیاری برگزار می‌شود که هم دانش‌آموزان و هم معلمان می‌توانند توانایی‌هایی علمی و هنری خود را در این جشنواره‌ها محک بزنند. در این بین، جشنواره‌ای هست که به دلیل ماهیت و نوع برگزاری آن تفاوت‌هایی با رویدادهای دیگر آموزش و پرورش دارد. این رویداد هنری و فرهنگی، «جشنواره‌ی ملی عکس و تصویرگری رشد» نام دارد؛ نامی آشنا برای هنرمندان حرفه‌ای، حرفه‌ای‌های معلم و البته دانش‌آموزان

عکاس: مازدین احمدی

هم به نمایشگاه راه پیدا کرد: «سعید رضازاده»، «احمدرضا مختاری فر» و «ماردین احمدی».

اولویت‌معلمی است

«سعید رضازاده» مدرک کارشناسی ارشد مشاوره و توانبخشی دارد. او سال‌ها معلمی کرده است و اکنون مدیر مدرسه‌ی اوتیسم «فرشتگان ۲» در ناحیه‌ی یک اردبیل است. وی از زمانی که در تربیت معلم همدان، دانشجو معلم بود، برای ثبت خاطرات با تلفن همراه عکس می‌گرفت. در سال ۱۳۹۵، عکاسی برایش معنای بیشتری از ثبت خاطره پیدا کرد و با شرکت در کارگاه‌ها و اردوها، معلومات عکاسی خود را افزایش داد. در کنار آن با مرور آثار بزرگان عکاسی به‌خصوص عکاسان زادگاهش، اردبیل، و تهیه‌ی دوربین عکاسی، پا به دنیای عکاسی حرفه‌ای گذاشت.

از او پرسیدیم: «اولویت اول برای شما معلمی است یا عکاسی؟» او با اشاره به اینکه هیچ‌وقت به عکاسی به‌عنوان شغل نگاه نکرده است، توضیح داد: «در واقع من با عکاسی به بعد هنری شخصیت‌م شکل داده‌ام؛ ولی افتخار اصلی من همان معلم‌بودن است. اکنون در کنار معلمی، بیشتر اوقات فراغتم با دوربین عکاسی سپری می‌شود و برای زمان بازنشستگی برنامه‌ی ویژه‌ای دارم تا پروژه‌های متعدد عکاسی را به سرانجام برسانم.» وی در جشنواره‌ها و همایش‌های علمی و مسابقات ورزشی شرکت کرده است و مقام‌های کشوری، استانی و هنری زیادی در کارنامه دارد. در ادامه‌ی گفت‌وگو از او پرسیدیم: «نظر دانش‌آموزان در مورد معلمی که عکاس است، چیست؟» او با ذکر خاطره‌ای از سال‌های ابتدایی تدریسش گفت: «در یکی از روستاهای اردبیل مشغول تدریس بودم و شش سال مداوم در کلاس‌های چندپایه تدریس می‌کردم. از آن سال‌ها، آرشویی از عکس‌های متعدد دارم که حضور بچه‌ها را در زمان‌ها و مکان‌های مختلف ثبت کرده‌ام. الان ۱۰ سال از آن روزها می‌گذرد. هنوز آن دانش‌آموزان با من در پیام‌رسان‌ها ارتباط دارند و هر از چند گاهی از من عکس می‌خواهند. من هم قطره‌چکانی آن تصویرها را برایشان می‌فرستم تا بهانه‌ای باشد برای حفظ ارتباط و تماس دوباره‌ی آن‌ها.» او در پاسخ به این پرسش که معلم هنرمند چگونه می‌تواند از هنرش در آموزش بهره بگیرد، توضیح داد: «طبیعی است که در

حرفه‌ی معلمی، هر مهارت اضاف‌ای می‌تواند در پیشبرد امر یاددهی و یادگیری به کمک معلم بیاید. چه مهارت‌های هنری مثل بازیگری، نقاشی و عکاسی و چه مهارت‌های علمی و فناوریانه. در واقع معلمی با مهارت‌های چندگانه می‌تواند تأثیرگذارتر و موفق‌تر باشد.» او در بخش دیگری از سخنانش جشنواره‌ی عکس و تصویرگری رشد را رویدادی امیدبخش و محرک خواند که کمک می‌کند از ظرفیت‌های داخلی خانوادگی آموزش و پرورش برای تولید محتوای بصری استفاده کرد.

هم معلمی، هم هنرمندی

«احمدرضا مختاری فر» دارای مدرک کارشناسی علوم تربیتی با گرایش آموزش ابتدایی است. او از شهرستان «تربت حیدریه» در استان خراسان رضوی در این جشنواره شرکت کرده است. وی یازده سال سابقه‌ی عکاسی حرفه‌ای و دو سال سابقه‌ی کار در آموزش و پرورش دارد. در این دوره از جشنواره نام «مختاری فر» در بین برگزیده‌ها بود. او توانست رتبه‌ی دوم را در بخش «مدرسه، خانه‌ی دوم» کسب کند. اکنون احمدرضا در مدرسه‌ی «شهید فرامرز دلبرپور» در روستای جعفرآباد در هشتاد کیلومتری شهرستان تربت حیدریه، در پایه‌های دوم و پنجم تدریس می‌کند. او در توضیح مسیری که طی کرده است تا به‌عنوان عکاسی حرفه‌ای شناخته شود، گفت: «در یک روز بارانی با ابراهای سیاه، اهالی زادگاهم، در مراسم بزرگداشت محرم دور علم

امام حسین (ع) جمع شده بودند. آن فضای بارانی و علم و مردم عزادار، صحنه‌ای استثنایی خلق کرده بود که وصف آن از بیان خارج است. تصویر توانست آن حس و حال را ثبت کند که بعدها حتی باعث شگفتی خودم نیز شد. این بود که به زیبایی‌ها و اتفاقات اطرافم بیشتر توجه کردم و ترغیب شدم با نگه‌داشتن زمان‌های خاص، آن لحظه‌ها را ثبت و ضبط کنم.» وی سپس رشد در محدودیت را یکی دیگر از عوامل مؤثر در حرفه‌ای شدن خود دانست و توضیح داد: «ابتدا تا هفت سال فقط با تلفن همراه عکاسی می‌کردم و نکته‌ی قابل توجه این است که عکس‌های خوبی هم می‌گرفتم؛ اما به دلیل نداشتن کیفیت لازم، آثارم از دور مسابقات جشنواره‌ها حذف می‌شد. برای اینکه من و آثارم شناخته و دیده شوند، نیاز بود بتوانم در این رویدادها حضور داشته باشم. پس از آن با تلاش‌ها و آموزش‌های فراوان و تهیه‌ی دوربین حرفه‌ای توانستم در بیش از هفتاد جشنواره‌ی داخلی و خارجی حضور داشته باشم و در سی جشنواره‌ی ملی رتبه بیاورم.»

از او پرسیدیم: «معلم هنرمند چگونه می‌تواند از هنرش در آموزش بهره بگیرد؟» مختاری فر با اشاره به اینکه رسالت هنری هر هنرمند این است که بتواند مسائل و اتفاق‌های پیرامونش را به دیگران منتقل کند، توضیح داد: «فکر می‌کنم معلمی من را به هدفی که دارم، بسیار نزدیک کرده است و می‌توانم رسالت هنری‌ام را با دانش‌آموزانم به اشتراک بگذارم. سعی من این است که استعدادهای دانش‌آموزانم شکوفا شود.

عکاس: سعید رضازاده

«با این حال، بزرگ‌ترین افتخارم در حوزه‌ی تدریس، ایجاد انگیزه و شوق یادگیری در میان دانش‌آموزان است. دیدن پیشرفت تربیتی و آموزشی دانش‌آموزان روستایی، برایم ارزشمندتر از هر تندیس‌ی است که دریافت کرده‌ام.»

از او پرسیدم: «عکاس بودن او به تدریسش چه کمکی کرده است؟» او با اشاره به اینکه در تدریس برخی از درس‌ها از ابزارهای هنری استفاده می‌کند، توضیح داد: «وقتی مفاهیم درسی را با عکاسی یا تصویرسازی تلفیق می‌کنم، فضای کلاس کاملاً متفاوت می‌شود. بچه‌ها اشتیاق بیشتری نشان می‌دهند. الان دیگر هنر برای آن‌ها یعنی ابزاری برای بیان، کشف و خلاقیت.» او در ادامه‌ی سخنانش هنر را ابزاری قدرتمند برای آموزش دانست و ادامه داد: «وقتی مفاهیم درسی با ابزارهای هنری تلفیق می‌شود، یادگیری عمیق‌تر، جذاب‌تر و ماندگارتر خواهد بود؛ مثلاً وقتی مفهوم ریاضی یا علمی را با تصویرسازی یا نمایش بصری ترکیب می‌کنیم، دانش‌آموز نه تنها آن را بهتر یاد می‌گیرد، بلکه درگیر آن می‌شود.»

از او خواستم که از زاویه‌ی دیگری به قضیه نگاه کند و تأثیر معلمی بر کار هنری‌اش را شرح دهد. او در پاسخ به این پرسش گفت: «ارتباط صمیمی با دانش‌آموزان، به‌ویژه در مناطق کم‌برخوردار، نگاه مرا به جهان تغییر داده است. این تجربه‌ها، ایده‌هایی برای پروژه‌های هنری به ذهنم آورده است که در آینده روی آن‌ها کار خواهیم کرد. احساسات، روایت‌ها و دغدغه‌هایی که از دل کلاس درس بیرون می‌آیند، به من کمک کرده‌اند نگاهی انسانی‌تر و واقع‌گرایانه‌تر به هنر داشته باشم.»

او نخستین‌بار زمانی که دانش‌آموز بود، در جشنواره‌ی رشد برگزار شده بود و اکنون اثرش در بخش معلمان به نمایشگاه راه پیدا کرده است. او این جشنواره و تداوم آن را فرصتی برای تعاملات مؤثر دانست که به رشد فردی و حرفه‌ای معلمان کمک می‌کند.

جشنواره‌ی عکس و تصویرگری رشد همچنان به راه خود ادامه می‌دهد و به خود می‌بالد که توانسته است، در گوشه‌گوشه‌ی ایران بزرگمان، هنرمندان حرفه‌ای و فرهنگی را شناسایی کند و از آثار بارز آن‌ها در تولیدات فرهنگی خود بهره بگیرد. سه معلم هنرمندی هم که توانسته‌اند آثارشان را در بین عکاسان حرفه‌ای و هنرآموزان هنرمند به نمایش درآورند، همچنان به تولید آثار هنری و تدریس مؤثر مشغول هستند و آینده‌ای درخشان را در پیش روی خود می‌بینند.

است. او اولین سال رسمی تدریسش در آموزش‌وپرورش را با تدریس در مدرسه‌ای روستایی شروع کرده است. وی تحصیل در دانشگاه فرهنگیان را فرصتی می‌داند که توانسته است، علاوه بر یادگیری اصول تعلیم‌وتربیت، با حوزه‌های متعدد هنری نیز آشنا شود. از او پرسیدم: «چطور شد که به عکاسی علاقه‌مند شدید؟» وی در پاسخ گفت: «نقطه‌ی آغاز علاقه‌ام به عکاسی، بازدید از نمایشگاه عکسی بود که نگاه من را به این هنر دگرگون کرد. آن روز متوجه شدم عکاسی فقط ثبت تصویر نیست؛ بلکه ابزاری برای روایت احساسات، دغدغه‌ها و نگاه شخصی به دنیاست. از آن پس به صورت خودآموز و با شرکت در دوره‌ها و کارگاه‌های تخصصی، مسیر یادگیری را طی کردم. عکاسی برای من همچنان مسیری پویا و در حال یادگیری است؛ چون ذات هنر ایجاب می‌کند همواره در حال تجربه، کشف و رشد باشیم.»

از او خواستم اولویت شغلی‌اش را مشخص کند: «عکاسی یا معلمی؟» او این دو مسیر را نه در تقابل با یکدیگر بلکه مکمل یکدیگر دانست و گفت: «هنر به من کمک کرده است که معلم مؤثرتری باشم و معلمی به من بینشی داده است که آثار هنری‌ام را غنی‌تر کنم. هنر با زندگی من درآمیخته و باعث شده است که جهان را با نگاهی عمیق‌تر ببینم. بنابراین نمی‌توانم یکی را بر دیگری مقدم بدانم. این دو مسیر به‌نوعی در هم تنیده‌اند و هر کدام به زندگی‌ام معنا بخشیده‌اند.» او که در حوزه‌ی عکاسی موفق به کسب جوایز متعددی در رقابت‌های ملی و بین‌المللی شده است، در ادامه‌ی سخنان قبلی‌اش می‌گوید:

در رنگ‌های تفریح و اوقات فراغت آن‌ها را با هنر و زیبایی‌های آفرینش آشنا می‌کنم. گاهی دوربین را به کلاس می‌برم و از علاقه‌مندی آن‌ها به عکاسی، در جهت آموزش استفاده می‌کنم. آن‌ها گاهی پیگیر نتیجه‌ی شرکت من در برخی از جشنواره‌ها هستند و این برای من خیلی با ارزش است.» او در بخش دیگری از سخنانش گفت: «به نظرم نگاه معلمی هنرمند به پیرامونش فراتر از نگاهی معمولی است. او زیبایی‌های جهان را کشف و درک می‌کند و می‌تواند با طرز نگاه و افکارش کمک کند تا دانش‌آموزانش به تأمل وادار شوند و دامنه‌ی اهداف زندگی‌شان گسترش پیدا کند. من کمک می‌کنم تا آن‌ها در زندگی‌شان بیشتر کندوکاو کنند و معنای درست زندگی کردن را هم با هنر و هم با معلمی به آن‌ها بیاموزم. از آنجایی که بچه‌های نسل امروز قدرت تخیل بالایی دارند، ما به کمک هنرمان و مهارت معلمی‌مان باید آن‌ها را به سمت درست راهنمایی کنیم تا بتوانند افکار خود را کنترل کنند و زندگی برای آن‌ها معنای دیگر پیدا کند.» نظر او را درباره‌ی برگزاری جشنواره‌ی رشد جويا شدم. او گفت: «این جشنواره با فرصت‌دادن به معلمان هنرمند کمک می‌کند تا آن‌ها خود را در فضایی رقابتی ببینند و هنر خود را محک بزنند و تلاش بیشتری برای رسیدن به نتیجه مطلوب کنند.»

با عکاسی یاد می‌گیرم

«ماردین احمدی» فارغ‌التحصیل کارشناسی، رشته‌ی آموزش ابتدایی، از دانشگاه فرهنگیان